

V roce 2023 uplyne 50 let od zavedení poštovních směrovacích čísel v poštovním provozu Československa. Zastavme se bez doplňujícího komentáře na chvíli nad dobovými materiály, které se k PSČ vztahují.

Co napsal časopis POŠTA PNS k 15. výročí PSČ v poštovní provozu Československa?

POŠTOVNÍ směrovací čísla

Dne 1. ledna 1986 bylo tomu již 15 let, co byla v ČSSR všeobecně zavedena poštovní směrovací čísla (PSC). Tento důležitý směrovací znak pošty byl postupně včleněn do adres všech druhů poštovních zásilek a stal se nedílnou součástí názvů dodávacích poštovních míst určení. Federálním ministerstvem spojů přijatý návrh Výzkumného ústavu spojů v Praze z r. 1968 na zavedení příměstských PSC v ČSSR (jednoho z pěti variantních řešení), byl na začátku sedmdesátých let podrobně rozpracován devíticetiposilovou pracovní skupinou složenou z předních odborníků poštovní přepravy obou Ústředních ředitelství spojů. Výzkumného ústavu spojů. Spojovému a vedoucích pracovníků několika vybraných provozních organizací v českých zemích a na Slovensku. Vedoucím této pracovní skupiny byl FMS jmenován v současné době již zesnulý Transilka Hubig, tehdejší vedoucí oddělení poštovní přepravy ÚRS Praha, který se pak o rozpracování a zavedení čs. systému PSC v poštovním provozu nejvíce zasloužil. Na rozpracování návrhu PSC se dále významnou měrou podíleli též pracovníci FMS, dále přepravní referenti všech RS a RP, kteří v úzké spolupráci s příslušnými OKSS vypracovali podrobné seznamy zapojení pošt na jednotlivě okresní silniční kurzy, a to již s ohledem na jejich budoucí stabilizaci. Kolektiv pracovníků skupiny pak provedl jejich centrální očíslování. Z uvedeního je patrné, že rozpracování a zavedení československého systému nebylo dílem jen několika jednotlivců, ale výsledkem značného pracovního úsilí a angažovanosti velkého počtu pracovníků poštovní přepravy na území celého státu. To bylo nakonec i zárukou té skutečnosti, že se dnešní systém PSC v provozu udržel již 15 let, bez podstatnějších změn, s výjimkou pozdější místní

úpravy PSC v hlavním městě SSR Bratislavě, a to v důsledku reorganizace jejich dodávacích pošt na základě výhodnějšího odvozního zřízení (viz leden 1987).

Poštovní směrovací čísla jsou v podstatě číselným vyjádřením směrovacích údajů poštovních zásilek. Tato čísla uvádí v adresách poštovních zásilek sám odesílatel, a to pře-

PATNÁCT LET od zavedení PSC v ČSSR

depsem způsobem, na určitém místě adresní části zásilek, což je pak velmi důležité zejména pro jejich automatické zpracování. Celý systém PSC pak umožňuje jejich snadnější a rychlejší vyřízení, a to nejen pro účely další poštovní přepravy, ale i pro dodávací účely pošty. To se týká nejen strojního, ale i manuálního způsobu zpracování. Poštovní směrovací čísla jsou dvoudílná. První část (trojčíslí) zahrnuje potřebné směrovací údaje pro přepravu a druhá část (dvočíslí) slouží jednak k očíslování jednotlivých pošt v obvodu okresního přepravního úzlu, jednak k dodávacím účelům zejména v krajových a okresních městech. Tato funkce československého systému PSC je spojovým pracovníkům všeobecně známa. Nejdůležitější význam PSC však spočívá ve strojním, tj. automatickém a poloautomatickém zpracování zejména listovních zásilek a balíků ve vnitřním poštovním styku, což bude dále ještě podrobněji rozvedeno.

Jak již bylo na začátku vzpomenu- to, PSC byla v ČSSR všeobecně zavedena od 1. ledna 1973. Zpracování poštovních zásilek podle PSC však bylo záměrně posunuto až od 1. dubna 1974, a to z toho důvodu aby si

odesílatelé do té doby zvyklí na základní uvádění PSC v adresách poštovních zásilek, a to na základě jim poskytnutých seznamů dodávacích pošt v ČSSR s PSC a aby zpracování poštovních zásilek podle nového systému bylo i pro poštu efektivní. Kromě toho bylo třeba vypracovat celou řadu potřebných instradovacích pomůcek, zejména pak přehledů zapojení očíslovaných dodávacích pošt na jednotlivé přepravní uzly, numerického seznamu všech používaných PSC, map a názorných schémat obvodů sběrných a okresních přepravních uzlů s vyznačením rozmezí jim přidělených PSC, důležité směrnice pro zpracování poštovních zásilek podle PSC apod. Dále bylo třeba bezodkladně provádět intenzivní seznamování především pracovníků poštovní přepravy s novým systémem zpracování poštovních zásilek, a to jak pro účely poštovní přepravy, tak i pro dodání, zejména ve velkých městech. Za tím účelem bylo také co nejdříve vypracováno zjednodušené poučení pro pracovníky spojů o zavedení PSC, uveřejněné ve Věstníku FMS ap. Pro informaci široké veřejnosti bylo v té době využito všech dostupných propagačních prostředků (tisku, rozhlasu, televize a filmu) i národné agence na všech poštách ČSSR. Ve všech domech na území celého státu byla prováděna informace obyvatel pomocí různých letáků a samotných poštovních doručovatelů.

Všechny shora uvedené mimořádné úkoly, spojené s propagací PSC, byly spojovými pracovníky včas zvládnuty, díky také tomu, že i jim samotným přínášel zaváděný systém PSC podstatnou úlevu při zpracování poštovních zásilek a mnohem menší náročnost na dřívější znalosti poštovního zeměpisu. Také citelný nedostatek odborně kvalifikovaných pracovníků pro třídění a instradaci poštovních

Velké organizace, které mají přiděleno samostatně PSC, na své korespondenci doplňují často své razítko odesílatele pomocným razítkem svého PSC; tím výrazně usnadňují poštovní přepravu.

Výstavba ostravsko-karvinských dolů
Konečný podnik
STAVBY ZÁVOD 31
středisko 730 - výměna OK
VALAŠSKÉ MEZÍŘICÍ

Poslední směrovací číslo

737 62

Oznamte laskavě odesílateli, že PSC Vaši pošta je 239 333, pomůže tím určit další doručení Vašich zásilek.

Pokud na zásilkách chybí nebo je uvedeno nesprávné PSC, používají pošty razítka různého provedení, upozorňující na správné PSC adresáta.

zásluhou byl dalším pádným důvodem pro urychlené zavedení PSC v měřítku celostátním. Kromě toho byly v důsledku zavedení PSC již předběžně vytvořeny reálné podmínky pro pozdější zavedení automatických třídících strojů (listovních a balíkových). Zejména ve velkých a středně velkých sběrných přepravních uzlech (SPU) ČSSR.

Tak např. v r. 1979 byla u pošty Praha 025 umístěna první automatická linka z dovozu na zpracování drobných obyčejných listovních zásilek s využitím již vžitého systému PSC. Je to komplexní souprava vysoké výkonosti strojů, provádějících automaticky všechny potřebné operace při zpracování listovních zásilek (oddělování, stavění a razítkování, členění PSC a vyhotovování strojního kódu, předtřídění a podrobné třídění). Technický hodnový výkon automatického třídícího stroje je 30 000 vyříděných zásilek do 150 + 2 třídících programů. PSC jsou pomocí optického třídícího zařízení automaticky přečtena a na zásilkách samočinně vyznačena luminiscenční čárový kód, který pak slouží pro jejich další automatické zpracování. Listovní zásilky, u nichž nebyla z různých důvodů vyznačena PSC automaticky přečtena (špatně čitelná, stylizovaná nebo nevhodně umístěná PSC v adresní části zásilek ap.) jsou na zvláštní kódovací pracovišti, kde operátor — kódující pracovník je do datečně poloautomaticky označí příslušným luminiscenčním kódem. Další postup jejich zpracování je pak stejný jako u zásilek automaticky oddělovaných. Z uvedeného je tudíž patrné, že bez číselného směrovacího znaku v adresách listovních zásilek by nebylo vůbec možno tyto automaticky vyřadit.

O několik let později, v r. 1982, byla obdobná automatická linka na zpracování drobných obyčejných listovních zásilek zavedena i na poště Bratislava 022. Princip automatického procesu třídění je v obou případech stejný. Jedna dílčí část automatické linky, tzv. automatický oddělovací, stavěcí a razítkovací stroj, je použit též samostatně u několika větších SPU ČSSR.

Kromě uvedených automatických třídících zařízení na listovní zásilky je použito u převážné většiny sběrných přepravních uzlů a několika

okresních přepravních uzlů ČSSR poloautomatických třídících strojů typu IPF 80/D. Na těchto strojích se třídí drobné obyčejné listovní zásilky, opatřené PSC na 100 + 1 třídících směrá, s výhodou použití výměnné pinoklávové tasteratury pro různé třídící programy. Stroje typu IPF 80/D byly vyrobeny v kooperaci NDR a ČSSR a konstruovány ve zdvojeném provedení (2 stroje na společné nosné konstrukci). Maximální technický výkon jednoho samostatného stroje je 7 200 vyříděných zásilek za hodinu. V nejbližší době se budou tyto třídící stroje postupně vybavovat v upravené vstupní části vestavěným čtecím zařízením pro identifikaci luminiscenčního čárového kódu. Tím se jejich dnešní poloautomatický systém třídění změní na systém automatický. Vyznačování luminiscenčního čárového kódu na listovních zásilkách se bude provádět odděleně, a sice pomocí operátorů na kódovacích strojích, umístěných u téhož SPU nebo i jinde, u okresních přepravních uzlů, okresních přepravních středisek a větších podávacích pošt.

Pomocí poštovních směrovacích čísel (jejich prvních 2 číslic) se třídí i balíky vnitřního styku, a to zejména pro účely poštovní přepravy. Tím se docílilo jejich snadného vyřídění až na obvody jednotlivých SPU. Za tím účelem jsou s platností od 1. ledna 1975 obyčejné balíky vnitřního styku při podání polepovány novými poštovními nálepkami s rozmezím PSC obvodů SPU. Pomocí těchto nálepek resp. prvních dvou čísel PSC, uvedených v adresách balíků (u balíků ev. nepolepených), je možno balíky pohodlně vyřadit až na příslušné obvody SPU dodávacích pošt. Toho šlo s

výhodou využívat též při poloautomatickým strojním zpracování obyčejných balíků pro další přepravu, bez nutnosti použití nějakých třídících pomůcek. Balíkové třídící stroje používané v ČSSR jsou většinou tuzemské výroby a jsou umístěny jen u velkých a některých středně velkých SPU. Jsou dvojího provedení, a to buď výhybkového (starší typ) nebo plošinkového (novější typ). Dalším využitím PSC se tudíž podstatně usnadnilo a zproduktivnilo zpracování zejména podaných a průchozích obyčejných balíků u sběrných přepravních uzlů ČSSR.

Jak je z uvedeného patrné, využití PSC v adresách poštovních zásilek je víceúčelové. Poštovní směrovací čísla jsou výhodná i při ručním zpracování poštovních průvodek a poštovních poukázek, a to jak pro přepravní, tak i pro dodávací účely pošty. Z toho důvodu byly i jejich příslušné tiskopisy opatřeny předtiskávacími rámečky pro vyznačování příslušných PSC.

Závěrem je možno konstatovat, že bez poštovních směrovacích čísel by se dnešní čs. pošta již neobešla, a to zejména s ohledem na stále vzrůstající náročnost veřejnosti na kvalitu a zrychlování poštovních služeb, soustavné zavádění nové techniky v poštovním provozu a na nutné snižování současných provozních nákladů. Dnešní systém PSC se v provozu celkem osvědčil, takže do budoucna lze předpokládat, že bude sloužit ještě řadu let pro další rozvoj naší socialistické pošty, a to zejména pro plánovanou plnou automatizaci listovní třídící služby.

JAROSLAV SVOBODA

Dohoda o spolupráci mezi pořadateli světových výstav poštovních známek 1988 a Finlandia 1988 byla podepsána v Kodani. Na fotografii Jiří Brejha (na snímku uprostřed), předseda prezidia výstavy Praha 1988, a Christian Sundman, prezident výstavy Finlandia 1988, při ujměně podepsaného protokolu.